

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach z 21 stycznia 2021 r., I Cz 92/20 z powództwa M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. przeciwko L. P. o zapłatę

w przedmiocie wniosku asesora sądowego Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach X. Y. o wyłączenie od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym Katowice – Zachód w Katowicach, sygn. akt II Cz 19/23

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 30 czerwca 2023 r.,

stwierdza swoją niewłaściwość i wniosek zgodnie z właściwością przekazuje do rozpoznania Sądowi Rejonowemu Katowice – Zachód w Katowicach.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 22 marca 2023 r. Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach przekazał wniosek o wyłączenie asesora X. Y. od rozpoznania skargi o wznowienie postępowania w sprawie I Cz 92/20 w zakresie postanowienia z dnia 21 stycznia 2021 r. do Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (art. 26 § 2 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym).

W uzasadnieniu wniosku o wyłączenie asesor X. Y. wskazał na treść wniosku o wznowienie postępowania w sprawie I Cz 92/20 oraz treść uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., sygn. I KZP 2/22, który stwierdził,

że wniosek o wyłączenie ze składu sądu powszechnego osoby powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. nie może być rozpoznawany przez sąd mający w swoim składzie takiego sędziego; w przeciwnym razie dojdzie do sytuacji objętej zakazem *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do treści art. 26 § 2 u.SN do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma toczyć się postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Powołany przepis nie może jednak – w ocenie Sądu Najwyższego – w aktualnym stanie prawnym stanowić podstawy przekazania wniosku o wyłączenie asesora X. Y. od orzekania w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania do Sądu Najwyższego jako wyłącznie właściwego. Ustalając sąd właściwy do rozpoznania przedmiotowego wniosku nie można bowiem pominąć treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 5 czerwca 2023 r. w sprawie C-204/21R, który w pkt 4 stwierdza, że przyjmując i utrzymując w mocy art. 26 §§ 2 i 4-6 i art. 82 §§ 2-5 ustawy o Sądzie Najwyższym, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, jak również art. 10 tej ustawy, przekazujące do wyłącznej właściwości Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów i zagadnień prawnych dotyczących braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na

mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych, jak również na mocy art. 267 TFUE i zasady pierwszeństwa prawa Unii.

Należy w tym kontekście zwrócić również uwagę na treść uzasadnienia uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19, mającej moc zasady prawnej, gdzie podkreślono, że podstawą funkcjonowania Unii Europejskiej jest wzajemne zaufanie państw członkowskich, w szczególności przez przestrzeganie prawa UE. Z tego względu, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy wyrażoną w art. 4 ust. 3 akapit pierwszy Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm., dalej: „TUE”) – Państwa Członkowskie zapewniają na swym terytorium stosowanie i poszanowanie prawa Unii oraz podejmują w tym celu środki służące zapewnieniu wykonania zobowiązań wynikających z traktatów lub aktów instytucji Unii. Realizacji celów Unii służyć ma system sądowiczy, na który składa się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądy państw członkowskich. Zapewnienie jednolitego stosowania prawa Unii na całym jej obszarze wymaga ścisłej współpracy TSUE oraz sądów państw członkowskich. Jej ramy wyznacza procedura odesłania prejudycjalnego przewidziana w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany Dz.Urz.UE 2016 C 202, s. 1, dalej: „TFUE”), która, ustanawiając dialog między sądami, zwłaszcza między Trybunałem a sądami Państw Członkowskich, ma na celu zapewnienie jednolitej wykładni prawa Unii, umożliwiając tym samym zapewnienie jego spójności, skuteczności i autonomii.

W rezultacie powyższych rozważań nie może budzić wątpliwości, że każdy sąd krajowy, w tym Sąd Najwyższy, działający w ramach swojej właściwości, ma jako organ państwa członkowskiego obowiązek, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy wyrażoną w art. 4 ust. 3 TUE, stosować w całości podlegające bezpośredniemu stosowaniu prawo Unii i zapewnić ochronę uprawnień wynikających z tego prawa dla jednostek.

Treść wyroku TSUE oraz jego uzasadnienia nie pozostawia wątpliwości, że w odniesieniu do Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych zakwestionowano jej wyłączną właściwość w sprawach wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku

niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Tym samym rozpoznawanie wniosków i oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, w tym również obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, powinno odbywać się na zasadach ogólnych według właściwości wynikającej z właściwych przepisów proceduralnych.

Podkreślić bowiem należy, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w przypadku stwierdzenia sprzeczności między przepisem prawa krajowego a przepisem prawa UE, rolą sądu krajowego jest w pierwszej kolejności podjęcie próby prounijnej wykładni przepisu prawa krajowego. Obowiązek prounijnej wykładni niezgodnego z prawem unijnym przepisu sięga tak daleko, że sąd krajowy może pominąć przepis prawa krajowego i w jego miejsce zastosować inny przepis prawa krajowego, który będzie zgodny z prawem UE lub którego wykładnia taką zgodność pozwoli uzyskać. Jeżeli natomiast sąd krajowy nie może zinterpretować przepisu prawa krajowego w sposób zgodny z prawem UE lub nie znajdzie w krajowym systemie prawnym innego przepisu, który mógłby zastępczo stanowić podstawę prawną dla rozstrzygnięcia sprawy w sposób zgodny z prawem unijnym, należy rozważyć kwestię odmowy zastosowania przepisu prawa krajowego (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 24 stycznia 2012 r. w sprawie C-282/10 Dominguez; wyrok Sądu Najwyższego z 19 października 2012 r., III SK 3/12; postanowienie Sądu Najwyższego z 8 marca 2023 r., I NWW 21/23).

Z tych wszystkich względów należało uznać, że Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest właściwa do rozpoznania wniosku asesora sądowego Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach X. Y.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy, uznając się za niewłaściwy do rozpoznania wniosku, przekazał go na podstawie art. 200 § 1⁴ k.p.c. w zw. z art. 52 § 1 k.p.c. do rozpoznania Sądowi Rejonowemu Katowice-Zachód w Katowicach.

[D.Z.]

[a]